

Työ- ja elinkeinoministeriö

7/4.1./17
26.4.2017

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista

(Lausunto jätetty sähköiseen lausuntokyselyyn)

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa yhteiskunnassa, joten neuvottelukunnan lausunto keskittyy sukupuolten tasa-arvoon liittyviin näkökulmiin.

- **Asiakkaat**

Uudistuksessa on huolehdittava, että nykyisen julkisen palvelun tehtävien siirtyessä markkinoille myös erityisryhmien tarpeet otetaan kunnolla huomioon. Esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyys, joka on erityisesti miesten ongelma ja kytkeytyy myös syrjäytymiseen, vaatii jatkossakin palvelun tarjoajilta syvällistä perehtymistä asiakkaiden hankaliinkin tilanteisiin. Sama koskee muitakin erityisryhmiä, kuten maahanmuuttajanaisia, joiden työllisyysaste on huomattavasti maahanmuuttajamiehiä alhaisempi. Jos näiden erityisryhmien palvelut heikentyvät, esimerkiksi syrjäytymiskiarteessä olevien pääsy työmarkkinoille voi vaikeutua merkittävästi.

Uudistuksen yhteydessä on varmistettava, että yrityksillä on jatkossa velvollisuus palvella myös vaativimpia ja vaikeimmin työllistyviä asiakasryhmiä. Samoin tulisi varmistaa, ettei asiakasryhmien sisällä tapahtuisi asiakkaiden valikointia. Julkisten palveluiden siirtäminen markkinoille ei saa tarkoittaa sitä, että osa asiakkaista jää kokonaan palveluiden ulkopuolelle.

Lisäksi uudistuksessa on varmistettava moniammatillisen työn edellytykset ja palveluketjujen toimivuus, kun alalle tulee uusia toimijoita.

Työllistämispalveluiden pyrkimyksenä tulisi olla koulutuksen ja työmarkkinoiden segregaaation purkaminen. Nykyisessä laissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta säädetään, että palvelua tarjottaessa ja kehitettäessä sekä siitä tiedotettaessa on aktiivisesti edistettävä yhdenvertaisuuden toteutumista sekä naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työmarkkinoilla. Tämä on huomioitava jatkossa maakuntien tekemissä palveluhankinnoissa. Segregaaation purkamisen on oltava jatkossakin yksi työllistämispalveluiden tavoitteista.

- **Henkilöstön asema**

Esityksellä on huomattavia sukupuolivaikutuksia henkilöstön näkökulmasta. HE:ssä arvioidaan, että uudistus siirtäisi noin 75 % julkisen hallinnon nykyisiä kasvupalvelutehtäviä hoitavasta henkilöstöstä yksityiselle sektorille. Valtaosa nykyisestä henkilöstöstä on naisia. Uudistus tulisi siten vaikuttamaan

erityisesti naisten työsuhteisiin, niiden pysyvyyteen ja mm. palkkaukseen. On todennäköistä, että kaikki nykyiset työntekijät eivät tule työllistymään yksityiselle sektorille.

Liikkeenluovutuksen ehdot koskevat nykyisiä työntekijöitä vain voimassaolevan sopimuskauden. Jos henkilöstön oletetaan tämän jälkeen siirtyvän yksityiselle sektorille tuottamaan palveluita, riskinä on paitsi työttömyys, myös mahdollinen pakkoyrittäjyys, kun uusia tuottajamarkkinoita yritetään synnyttää. Siirtymä valtion virkamiehestä yrittäjäksi ei muutoinkaan ole mutkaton. Lisäksi on vielä epäselvää, tulkitaanko tilanteita, joissa palveluiden ostajapuolella ollut virkamies siirtyy tuottajapuolelle, kilpailutilanteeksi, josta on seurauksena puolen vuoden kilpailukielto.

HE:n yleisperusteluissa on pyritty arvioimaan esityksen sukupuolivaikutuksia, mutta arvio on hyvin suppea, vaikka uudistuksella on merkittävä vaikutuksia ELY-keskusten ja TE-toimistojen henkilöstöön, joista suuri osa on naisia. Arvioissa todetaan, että vuoden 2015 tilastojen mukaan ELY- ja KEHA -keskuksissa työskentelevistä oli naisia noin 58 prosenttia, ja TE-toimistoissa työskentelevistä noin 80 prosenttia.

HE:n henkilöstövaikutuksia arvioivassa luvussa ei ole mainittu sukupuolta lainkaan. Henkilöstövaikutusten osalta todetaan, että uusilla järjestelyillä voi olla merkittäviä vaikutuksia henkilöstön tehtäviin, palkkaukseen ja mahdollisesti myös työskentelypaikkaan, kun nykyisten ELY-keskusten, TE-toimistojen ja maakuntien liittojen tehtäviä ohjataan markkinoilla toteutettaviksi.

Esityksen sukupuolivaikutuksia tulisi tarkastella laajemmin, ja henkilöstövaikutuksia tulisi tarkastella läpileikkaavasti sukupuolinäkökulmasta.

- Palveluiden hankinta

Esityksessä todetaan, että maakunta päättäisi itse markkina- ja kilpailutilanteen perusteella, millä tavoin palveluntuottajat jatkossa valitaan. Uudistuksen yhteydessä olisi tärkeää vahvistaa maakuntien hankintaosaamista, jotta hankinnoissa voitaisiin ottaa huomioon myös sosiaalinen vastuullisuus. On tärkeää, että jatkossa maakunnissa voidaan tehdä esimerkiksi pienyrittäjiä tukevia hankintaprosesseja.

Lisäksi olisi varmistettava, että jatkossa myös palveluja tuottavilla yrityksillä on velvollisuus edistää tasa-arvoa. Nykyisessä laissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta todetaan, että palvelua tarjottaessa ja kehitettäessä sekä siitä tiedotettaessa on aktiivisesti edistettävä yhdenvertaisuuden toteutumista sekä naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työmarkkinoilla. Mikäli palvelu siirtyy markkinoille, myös palveluntuottajien olisi huolehdittava ko. veloitteen toteutumisesta.

- Alueiden kehittäminen ja rakennerahastotoiminta

Sukupuoli- ja tasa-arvonäkökulma on valtavirtaistettava alueiden kehittämiseen ja rakennerahastotoimintaan.

Tähän liittyen viranomaisten tasa-arvo-osaamista on vahvistettava maakuntatasolla ja huolehdittava, että tasa-arvonäkökulma on jatkossa kiinteästi mukana rakennerahastotoiminnassa. Rahoitusten jakautumista on seurattava myös tasa-arvonäkökulmasta.

- Maakunnan järjestäjärooli

TANEn lausunnon näkökulmat tulisi ottaa huomioon maakuntien kasvupalveluja koskevassa strategiassa. Lisäksi pitää varmistaa, että kasvupalveluiden järjestämisestä vastaavalla taholla on

riittävästi tietoa ja osaamista tunnistaa maakunnan eri asukasryhmien ja yritysten tarpeet ja odotukset ja käyttää kasvupalveluiden ohjaamisen välineitä tämän perusteella maakunnan asukkaiden ja elinkeinoelämän eduksi. Samoin on varmistettava, että järjestäjätaholla on valmiudet arvioida jatkuvasti oman toimintansa ja järjestämiensä kasvupalveluiden sukupuolivaikutuksia.

Sari Raassina
puheenjohtaja

Milla Sandt
pääsihteeri